

Arbetsmiljö och säkerhet

OMVÅRDNAD

CFL ansvarar inte för fortsatt uppdatering av kursmaterialet. Vuxenutbildare har full rättighet att återanvända materialet efter eget behov./09-2004

Innehåll

	Sidan
Välkommen till kursen	
Arbetsmiljö och säkerhet	4
Studiehandledningens utformning	5
Kursmaterial	5
Studieråd	6
Kursöversikt	7
Studieenhet 1	7 - 9
Fysisk och psykosocial arbetsmiljö Arbetsmiljö och livsvillkor	
Studieenhet 2	11 - 16
Lagar, regler och föreskrifter	
Studieenhet 3	17 - 20
Arbetsmiljö och säkerhet	
Litteratur- och källförteckning	21 - 23
Kursmål och Betygskriterier	24 - 25

Välkommen

till studier i kursen

Arbetsmiljö och säkerhet (50 p)

Kursen Arbetsmiljö och säkerhet ingår i ämnet Arbetsliv i omvårdnadsprogrammet.

Kursen Arbetsmiljö och säkerhet ska ge dig kunskaper så att du kan påverka din och andras arbetsmiljö för att förhindra ohälsa och skapa goda arbetsförhållanden.

Studiehandledningen ska vara som stöd och vägledning för dina studier i kursen.

I studiehandledningen föreslås olika studieaktiviteter för att bearbeta kursinnehållet och fördjupa dina kunskaper och din distanslärare ger dig handledning.

Du har nytta av dina egna erfarenheter när du reflekterar över de frågor som finns i studiearbetena.

Lycka till med studierna!

Studiehandledningens utformning

Studieenheter

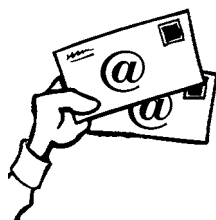
Förberedelsedel Innehåller fakta som tydliggör och konkretiserar de kursmoment som du sedan bearbetar i studiearbetet. I kursen ingår tre studieenheter.

Ett antal **nyckelord** anges i varje studieenhet. Dessa ord ger dig en vägledning om vad du ska lägga tonvikten på i dina studier.

Fundera på/ta reda på

Dessa uppgifter kan du arbeta med på egen hand utan att skicka in till din lärare.

Studiearbete

Genomförandedel Här får du uppgifter som du arbetar med och redovisar till din distanslärare. I kursen ingår tre studiearbeten. Du löser uppgifterna med hjälp av litteratur, fältstudie / arbetsplats eller andra tillgängliga källor, men glöm inte att också använda dina tidigare kunskaper och erfarenheter.

Studiearbetet som ska skickas in till din distanslärare är markerad med denna bild.

Du kan skicka per post eller e-post, men glöm inte att skriva namn på dina studiearbeten.

Läraren går igenom och bedömer ditt arbete och ger dig återkoppling med kommentarer.

Kursmaterial

Som kursmaterial kan läroboken Arbetsmiljö och säkerhet användas av Hild Lorentzi från Bonnier Utbildning eller Englund, Sandberg, Sundström från Liber AB.

Du kan också söka alternativ och kompletterande litteratur, se litteratur och adresslista i slutet av studiehandledningen, t.ex. Arbetsmiljölagen med kommentarer från arbetsmiljöverket.

Sök aktuell information från internetadresser som är angivna i slutet av studiehandledningen. På arbetsmiljöverkets hemsida www.av.se hittar du aktuell lagstiftning och information.

Information kan du också hitta på bibliotek och arbetsplatser m.m.

Studieråd

- **Studera mål och betygskriterier för kursen**
(Se bilaga 1)
- Mål och betygskriterier är avgörande vid bedömning av dina resultat.
- Läs igenom och bilda dig en uppfattning om varje studieenhet, dess mål, "nyckelord" och innehåll ger dig grund för var du ska lägga tonvikten i dina studier.
- *Läs och bearbeta* de avsnitt/kapitel i studieboken och annat material som hör till uppgiften
- *Reflektera* över sammanhanget och tänk efter hur du kan tillämpa dina erfarenheter och det du läst. Här kan dina egna frågor vara till god hjälp för att komma igång med ditt tankearbete.
- Ett bra sätt att lära sig är också att göra studiebesök och att diskutera sina kunskaper, erfarenheter och studiearbeten med andra.

Kursöversikt

Studieenhet Läs och bearbeta	Studiearbete Redovisas	Egen tidsplanering
<p>1</p> <p>Arbetsmiljön ur fysisk och psykosocial synpunkt. Vad i vår arbetsmiljö ger ohälsa och vad skapar goda förhållanden?</p>	<p>Gör en analys av en arbetsmiljö. Anvisning i anslutning till studieenheten.</p>	
<p>2</p> <p>Lagar och föreskrifter och deras tillämpning. Vilket ansvar har arbetsgivaren och vilket ansvar har arbetstagen?</p>	<p>Hur kan lagar och bestämmelser tillämpas på en arbetsplats? Ge förslag på en åtgärdsplan.</p>	
<p>3</p> <p>Säkerhet, förebyggande insatser och rehabilitering. Hur ska du kunna arbeta och vidta åtgärder på ett säkert sätt och förstå vikten av olika förebyggande insatser och rehabilitering?</p>	<p>Elsäkerhet-besvara frågor Arbetsolycka-brand Beskriv åtgärder och förebyggande insatser. Rehabilitering Praktisk tillämpning av Hjärt-lungräddning med första hjälpen. (Se anvisning*)</p>	
<p>Dina studier, bearbetning av studiearbeten och litteraturen ger dig bra kunskapsunderlag inför examination.</p>	<p>Examination Utvärdering</p>	

*) Hör med din utbildningsanordnare om **Hjärt-lungräddning** och **Första hjälpen** kan erbjudas eller också kan du göra det på **Röda korset** på din hemort. Du får då ett intyg. Du kan också ha betyg från en kurs där det ingår. Intyget eller betyget får inte vara äldre än 1,5 år.

Detta ska du ha genomfört för att erhålla kursbetyg.

Studieenhet 1

Fysisk och psykosocial arbetsmiljö Arbetsmiljö och livsvillkor

Mål som du skall ha uppnått efter avslutad kurs

- Ha kunskap om hur sociala kontakter, samarbete, inflytande och personlig utveckling påverkar människors hälsa och arbetsförmåga.
- Ha kunskap om hur fysisk och psykisk arbetsmiljö och arbetsorganisation har betydelse för individ, företag och samhälle.

Olika yrkesgrupper, liksom kvinnor och män kan ha olika villkor på arbetet. Livsvillkoren påverkar oss hur vi mår. Vår upplevelse av arbetsmiljön påverkas bl.a. av teknik, arbetsinnehåll och arbetsorganisation.

Tekniken med tekniska anordningar och utrustning kan avlasta och skydda oss mot tungt och farligt arbete. Men ny teknik kan också ge rädsla och negativ stress och påverka vårt sociala mönster.

Vi påverkas av arbetets innehåll som variation, meningsfullhet och tydlighet i arbetsuppgifterna och hur sättet att organisera och leda en verksamhet utförs. Är inte den fysiska och psykosociala arbetsmiljön tillfredställande blir det påfrestningar för både individ, företag och samhälle.

Nyckelord

Arbetsorganisation

Fysisk arbetsmiljö

Psykosocial arbetsmiljö

Ergonomi

Arbetsmiljö

Arbetsmiljön består av den fysiska och den psykosociala arbetsmiljön. Den fysiska arbetsmiljön är lättare att studera och mäta. Den psykosociala arbetsmiljön däremot är baserad på personliga uppfattningar - alltså subjektiva uppfattningar och svåra att mäta i direkta tal.

De **fysiska arbetsmiljöfaktorerna** kan skapa många olika arbetsskador som arbetssjukdomar, arbets- och färdolycksfall.

Ergonomi är läran om hur olika former av arbete påverkar våra kroppsliga funktioner.

Exempelvis för att ha en god lyftteknik ska du tänka på att

- använda lyfthjälpmedel
- stå nära, stå stadigt, böj knäna och ta ett stadigt grepp
- hålla bördan nära din egen kropp
- lyfta lugnt och jämt
- det finns utrymme för att kunna göra lyftet, arbeta rörligt

Fysiska arbetsmiljöfaktorer ger ofta inte bara fysiska utan även psykosociala arbetsskador och tvärtom.

Psykosociala arbetsmiljöfaktorer handlar om hur vi förhåller oss till varandra på en arbetsplats. Den enskilda individen påverkar arbetsmiljön men även gruppen som helhet. Hela tiden sker ett växelspel.

Visst finns det rena psykiska arbetsmiljöfaktorer som påverkar arbetsmiljön, t.ex. stress, arbetets meningsfullhet, individernas olika personligheter, arbetsorganisationen och konflikter.

Stress kan ha många olika orsaker, t.ex. uppskruvad arbetstakt, brist på inflytande, våld och hot, ensamarbete osv.

Utifrån stressforskning vet vi att många förhållanden i arbetsmiljön kan innebära en stor påfrestning för den anställde i form av stress. Det är vanligt att de som arbetar inom vård och omsorg har obekväma, oregelbundna arbetstider och även stressigt på arbetet. Detta kan påverka både deras hälsa och fritid. Stress tillsammans med fysisk belastning och buller är vanliga arbetsmiljöproblem.

Uppmuntran och stöd, att bry sig om, ett positivt förhållningsätt och konfliktlösningsförmåga, uppväger en del av problemen och bidrar till en god psykosocial arbetsmiljö.

Lästips

En bok som tar upp om hur grupptryck kan fungera är *De elva sammansvurna* av Ann och Marianne Fredriksson. Arbetsmiljöverket har givit ut en videofilm som bygger på boken. Se Litteratur- och källförteckning, videofilm.

Spelet *kring självkänslan*, ett osynligt styrmedel i arbetslivet på Bodil och Suzanne Wennberg är en bok som tar upp hur omedvetna processer kan ta sig i uttryck på en arbetsplats.

Fundera på

Vilka erfarenheter har du av den fysiska och psykosociala arbetsmiljöns betydelse för hälsa och arbetsförmåga?

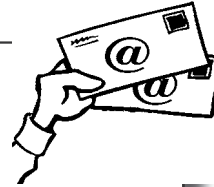
Studiearbete 1

Din uppgift är att göra en analys av en arbetsmiljö inom ditt verksamhetsområde eller genom besök på en arbetsplats. (Aidentifiera arbetsplatsen genom att inte ha med namn och ort. Det kan komma fram känsliga synpunkter.) Du kan utgå från detta i din analys.

- Undersök t.ex. arbetslokaler och deras inredning, teknisk utrustning, personalutrymmen, larm, säkerhetsanordningar, smittorisker, ensamarbete, stress etc.
- Intervjua olika personalkategorier om deras uppfattning av arbetsmiljön, arbetsorganisation och ledarskap, inflytande, kompetensutveckling och t.ex. sjukfrånvaro, personalomsättning, tillbud eller arbetsskador.
- Vad är positivt - negativt i arbetsmiljön?
- Vilka samband finns mellan arbetsmiljö, arbetsorganisation, personalens hälsa och arbetsförmåga?
- Vilka är dina reflektioner angående denna arbetsmiljö?

Du **redovisar** ditt resultat av studiearbetet skriftligt och skickar det till din distanslärare för återkoppling och bedömning.

Max 3 sidor dataskrivna text eller 5 sidor handskrivna text. Du kan skicka per post eller e-post, men glöm inte att skriva namn på dina studiearbeten.

Studieenhet 2

Lagar, regler och föreskrifter

Mål som du skall ha uppnått efter avslutad kurs

- Känna till och kunna tillämpa lagar och bestämmelser om arbetsmiljö och säkerhet.

Det finns många lagar och bestämmelser inom arbetsmiljöområdet. En av dem är arbetsmiljölagen, AML. Den reglerar både den fysiska och psykosociala arbetsmiljön. I Arbetsmiljöförordningen, AMF, kan man läsa mer i detalj vad riktlinjerna i Arbetsmiljölagen, AML, innebär. Föreskrifter och råd finns i Arbetsmiljöverkets författningssamling, AFS.

Arbetsmiljöverket (AV) som är en statlig myndighet arbetar för att minska riskerna för ohälsa och olycksfall. I arbetsmiljöverket ingår Arbetsmiljöinspektionen (AI). Arbetsmiljöinspektionen har till uppgift att kontrollera att arbetsgivare lever upp till krav som ställs i Arbetsmiljölagen och i de föreskrifter som Arbetsmiljöverket utfärdar.

Alla kommuner i Sverige är skyldiga att arbeta fram en lokal Agenda, en plan för miljöarbetet. I det arbetet ingår också arbetsmiljön som en del.

Nyckelord

AML - Arbetsmiljölagen	Skyddsombud / Skyddsron Arbetsmiljöansvar
AMF - Arbetsmiljöförordningen	Arbetstagare/arbetsgivare
AFS - Arbetsmiljöverkets- författningssamling	Minderåriga i yrkeslivet
	Systematiskt arbetsmiljö- arbete

Arbetsmiljöregler

Arbetsmiljölagen AML omfattar allt arbete där man arbetar för en arbetsgivares räkning. Arbetsgivare är den som bedriver en verksamhet med hjälp av anställda. Även som studerande eller värnpliktig omfattas du av arbetsmiljölagen. Här kan du se vad som gäller för minderåriga i arbete, d.v.s. de som ej fyllt 18 år. Undantag från lagen gäller för arbete i arbetsgivarens hushåll, där gäller lagen om arbetstid m.m i husligt arbete.

Att överklaga beslut

Arbetsmiljöverkets beslut kan överklagas hos regeringen, men skickas först till Arbetsmiljöverket. Verkets beslut om föreskrifter med stöd av arbetsmiljölagen kan inte överklagas. Arbetsmiljöverkets beslut i ärenden som gäller minderåriga kan överklagas hos länsrätten.

Arbetsgivarens ansvar

Arbetsgivaren är den som har slutgiltigt ansvar för arbetsmiljön. Om arbetsgivaren eller annan skyddsansvarig inte följer ett föreläggande eller förbud kan detta leda till straff i form av böter eller fängelse.

Vad arbetsgivaransvar innebär får du mer information om i arbetsmiljölagen.

Ta reda på

Vilket arbetsmiljöansvar har du som arbetstagare enligt AML?

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete innebär att arbetsgivaren ska undersöka arbetsförhållanden. Det innebär planering, genomförande och uppföljning av arbetet med arbetsmiljön. Det ska omfatta både fysiska, psykiska och sociala faktorer.

Det innebär att rutiner ska utarbetas och att hänsyn tas till alla förhållanden, som kan påverka de anställdas hälsa och välbefinnande.

Det ska upprättas handlingsplaner som beskriver eventuella risker, vad och hur det ska åtgärdas. De kan vara både lång- och kortsiktliga. Arbetsmiljöarbetet ska dokumenteras.

Se AFS 2001:1. www.av.se

Arbetsmiljöverket har också givit ut Systematiskt arbetsmiljöarbete mot stress som är avsedd som vägledning i arbetsmiljöarbetet.

Företagshälsovård

Arbetsgivaren ska anlita företagshälsovård eller motsvarande för att få kompetens för det systematiska arbetsmiljöarbetet eller för arbetet med arbetsanpassning och rehabilitering.

Medverkan

Arbetsgivaren ska ge arbetstagarna och skyddsombuden möjlighet att medverka i arbetsmiljöarbetet. Det är viktigt att arbetstagare deltar i det dagliga arbetsmiljöarbetet och t.ex. rapporterar risker och ger förslag på åtgärder.

Arbetstagarna företräds i arbetsmiljöfrågor av skyddsombud. Skyddsombud ska väljas om det finns minst fem arbetstagare på en arbetsplats. Det är de fackliga organisationerna som tillsätter skyddsombud. Både arbetsgivare och arbetstagare kan av arbetsdomstolen dömas till skadestånd om de hindrar ett skyddsombud från att fullfölja sina uppgifter.

Om arbetsmiljöarbetet ska kunna fungera så som arbetsmiljölagen föreskriver måste arbetsgivaren både informera och utbilda sina anställda kontinuerligt.

Ta reda på

För att öka din förståelse för innehållet i systematiskt arbetsmiljöarbete kan du ta kontakt med en arbetsgivare/enhetschef och intervjua angående vad som ingår i deras systematiska arbetsmiljöarbete.

Fundera på

Hur har du medverkat till att skapa goda arbetsförhållanden på din arbetsplats?

För att ge en nyanställd eller en anställd med lång sjukfrånvaro goda förutsättningar är det viktigt med en bra introduktion på arbetsplatsen.

Vad tycker du den ska innehålla?

Situationsbeskrivning till Studiearbete 2

Johan är underskötare. Han arbetar på en öppen dagverksamhet riktade till psykiskt sjuka. Arbetslaget består av sju arbetstagare. Enhetschefen har ansvar för flera verksamheter.

Arbetsmiljöriskerna här är främst av psykosocial karaktär. När det kommer många besökare med skiftande behov känner vi oss ofta otillräckliga. Vi arbetar mycket intensivt och nära besökarna. De är ibland p.g.a. sin sjukdom labila, svåråtkomliga eller mycket pockande på uppmärksamhet.

Verksamheten är svårplanerad eftersom vi inte vet vilka besökare som kommer, vad de vill göra eller vilken kondition de är i. Ibland fordras det mycket fantasi och engagemang för att motivera dem till någon aktivitet. Vi måste vara mycket flexibla och lyhörda för besökarna. Det kan också förekomma att någon besökare kan uppträda aggressivt och hotfullt.

Hos några av besökarna finns risk för epilepsianfall. Detta kräver vaksamhet av personalen. För många besökare är personalen de enda de har att prata med.

Känslor av otillräcklighet, snabba förändringar och motstridiga krav gör att vi kan känna oss stressade. Vid ett par tillfällen har personal bytt arbetsplats för att orka med. Sjukskrivningar som kan relateras till arbetsmiljön har också förekommit.

Det är ett roligt och givande arbete där vi arbetar med stort engagemang. Arbetet är stimulerande och kontakten med besökarna är ofta motivationshöjande. Vi ser många framsteg hos besökarna och får bevis på deras uppskattning.

Men eftersom vi själva är verktyg i arbetet måste vi få "tanka" ibland. Vi saknar stöttning för förändringar och förbättringar av miljön och känner ibland hinder för utveckling. Enhetschefen träffar vi bara sporadiskt och hon är svåråtkomlig för diskussion, det ger irritation.

Eftersom vi är fyra personal som arbetar samtidigt, blir gruppen sårbar vid sjukdom eller annan frånvaro. Alla arbetar inte heltid och ibland har vi kvällsaktiviteter. Det är också svårt att gå ifrån för rast när besökarna är där.

Vi har behov av återkommande fortbildning för att få aktuell kunskap och handlingsberedskap men det är svårt att få tid och pengar till det. Den fysiska miljön bidrar också till att arbetet blir mer påfrestande än det borde vara p.g.a. för få och små lokaler för den verksamhet som ska bedrivas.

Det finns ett allaktivitetsrum där vi har olika aktiviteter, och ett litet rum där vi har några datorer på ett bord. Där finns också två symaskiner.

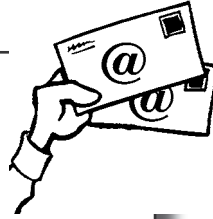
Forts.

Det finns inget samtalsrum eller vilorum, utan endast ett litet kontor för administrativ verksamhet som inte är ämnat för mer än en personal. Köket är ett modernt men litet kök som inte är avsett för flera användare samtidigt. Vi har ett samvarorum där vi äter och sitter och pratar. Särskilt rum för personalen finns inte. Lokalen är inrymd på bottenplanet i ett trevåningshus. Den är lite mörk på grund av små fönster. Där blir lätt varmt och instängt. Men den är hemtrevligt inredd.

Lisa, som är arbetsplatsansvarig, har varit med från starten av dagverksamheten. Hon gör upp scheman och har ansvar för vardagsekonomi. När vi diskuterar arbetsmiljön och eventuella problem vill hon inte lyssna; hon kommer i försvar och framhåller att verksamheten är så här och vill inte belasta en redan "överbelastad" chef.

Lasse, fritidspedagog, är sist anställd och han framför sina synpunkter om arbetsmiljön tydligare än vi andra i arbetslaget. Lasse känner sig ofta missförstådd, speciellt av Lisa som ignorerar honom. Han känner sig särbehandlad vid fördelning av arbetsuppgifter och schemaläggning och tycker att han undanhålls viktig information som gör att det ibland uppstår onödiga missförstånd. Han uppfattar att detta påverkar kontakten med besökarna och deras förtroende för honom.

Studiearbete 2

Uppgift 1

Hur kan lagar och bestämmelser om arbetsmiljö tillämpas på denna arbetsplats? Se arbetsmiljölagen, arbetstidslagen och AFS som ger detaljerade föreskrifter. Internetadress: www.av.se Se Litteratur- och källförteckning, rapporter och föreskrifter.

Uppgift 2

Ge förslag på hur en åtgärdsplan/ handlingsplan skulle kunna se ut för denna arbetsplats. Motivera dina åtgärdsförslag.

Du **redovisar skriftligt** ditt resultat av studiearbetet och skickar till din distanslärare för återkoppling och bedömning.

Max 3 sidor dataskrivna text eller 5 sidor handskrivna text.

Du kan skicka per post eller e-post. Glöm inte att skriva namn på dina studiearbeten.

Alternativ för bearbetning av studiearbete 2

Du kan använda din **analys från Studiearbete 1** som underlag istället för situationsbeskrivningen i studieenhet 2.

Rådgör först med din handledande lärare.

Studieenhet 3

Arbetsmiljö och säkerhet

Mål som du skall ha uppnått efter avslutad kurs

- Kunna utföra vissa enkla elarbeten och kunna arbeta på ett ur elsäkerhet lämpligt sätt inom valt verksamhetsområde.
- Ha grundläggande kunskaper om brand och brandbekämpning
- Kunna vidta åtgärder vid olycksfall och förstå betydelsen av förebyggande åtgärder och rehabilitering

En olycka händer så lätt! Vid olika olyckor både hemma ,på arbetsplatsen och ute i världen funderar man ofta på om det kan hända mig. Leder olyckor till att du engagerar dig i arbetet för ett säkrare samhälle eller är det så att bränder, arbetsplatso-lyckor, trafikolyckor m.m. alltid är "någon annans fel"?

Antalet arbetsolyckor med dödlig utgång har sjunkit de sista åren. Förklaringen till det kan vara ett ökat intresse för arbetsmiljöfrågor men hetsen i arbetslivet kan bli ett hot mot arbetsolyckor och arbetsrelaterade sjukdomar. Negativ stress och små tidsmarginaler är svårt att förena med högt säkerhetstänkande och god kvalitet på arbetsresultatet.

Nyckelord

Första hjälpen	Förebygga olyckor
Andning	Friskvård
Blödning	Arbets-skador
Chock	Arbets-sjukdomar
Elsäkerhet	Arbets-sjukdomar
Brandsäkerhet	Färdolycksfall
	Tillbudsrapportering
	Arbets-skadeanmälan
	Rehabilitering

Hjärt-lungräddning och Första hjälpen

kan utföras på Röda korset eller om utbildningsordnaren erbjuder detta.

Momentet kan ha ingått i i en kurs du redan har betyg i. Betyget eller intyg från Röda korset får inte vara äldre än 1,5 år. **Detta ska vara avklarat för att erhålla kursbetyg.**

Elsäkerhet

Varje år sker olyckor och bränder orsakade av felkopplade och dåligt underhållna ledningar och apparater. Stickproppar och sladduttag blir slitna och måste ses över.

Att få ström genom kroppen är livsfarligt; det kan ge svåra brännskador. Ett bra sätt att skydda sig mot skador är att ha korrekt utfört och underhållet elmaterial.

Brandsäkerhet

Varje dag inträffar många brandolyckor på arbetsplatser i Sverige. Många olyckor uppstår på grund av slarv eller okunskap om brandrisker.

Det är skillnad på eld och brand. En eld har du kontroll över men en brand hotar din säkerhet.

Kommunens räddningstjänst arbetar inte bara med att släcka bränder och rädda liv vid olyckor, de har också en viktig uppgift att arbeta med olika former av förebyggande arbete som att öka människors kunskap i hur de kan skydda sig själva och andra. Om olyckan är framme är det viktigt att veta hur du ska göra!

Arbetsskada och tillbud

Alla som arbetar är obligatoriskt försäkrade för arbetsskador. Det gäller också elever ute på praktik och egna företagare. Du ska anmäla varje arbetsskada till din chef som måste lämna anmälan till Försäkringskassan. Först när Försäkringskassan godkänner din skada som en arbetsskada träder lagen om arbetsskadeförsäkring in. Det finns olika typer av arbetsskador som arbetssjukdomar, smitta, arbets- och färdolycksfall.

Med tillbud menas en händelse eller händelseförlopp, som nästan lett till personskada. Alla tillbud måste registreras av arbetsgivaren s.k. tillbudsrapportering. Även händelser som inte fick några följder men som kunnat sluta med en olycka måste alltså rapporteras och registreras, t.ex. fallolyckor utan direkta skador.

Det är viktigt att dra lärdom av tillbuden för att kunna förebygga olycksfall och ohälsa på arbetsplatsen.

Rehabilitering och arbetsanpassning

Arbetsmiljölagen betonar att arbetsgivare är skyldig att anpassa arbetet till den anställdes fysiska och psykosociala situation. Arbetsmiljöverket betonar systematiskt arbetsmiljöarbete mot stress, arbetsanpassning och rehabilitering som tre viktiga begrepp i arbetsmiljöarbete.

Att rehabilitera arbetstagare är ofta en svår uppgift. Här kan företagshälsovården vara till god hjälp. Information om regler för arbetsanpassning och rehabilitering hittar du hos arbetsmiljöverket och i AFS 1994:1.

Arbetsgivaren ska bidra med en snabb återgång för sjuk-skrivna, arbetsanpassning och rehabilitering för långtidssjuka och för funktionshindrade.

Friskvård

Behovet av förebyggande friskvård och stresshantering för personal har nu lyfts fram till viktiga företags- och ledarskapsfrågor i arbetslivet. Vårt allmänhälsotillstånd påverkar i förlängningen lönsamhet och ekonomi.

Att i arbetsmiljön ta in friskvård i olika former gör oss mer harmoniska, motståndskraftiga och ger ökad trivsel.

Fundera på

Vad innebär friskvård för dig? Hur skulle din friskvårdsplan kunna se ut?

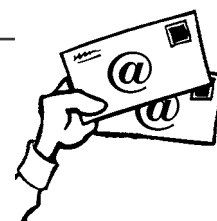
Studiearbete 3

Uppgift 1

Elsäkerhet

Besvara frågorna skriftligt.

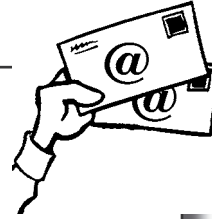
- 1 a) Vilka elarbeten får du göra själv?
b) Vilka elarbeten har du praktisk erfarenhet av?
- 2 Hur ska du göra när du byter en proppsäkring? (Propp och propphuv)
- 3 Vad ska du tänka på att göra innan du byter ut en trasig del i en elanläggning eller elapparat?
- 4 Varför är elen så farlig?
- 5 Hur kan du öka skyddet mot elolycksfall när du arbetar med elverktyg/apparater?
- 6 Vilken väg måste strömmen ta för att jordfelsbrytaren ska lösa ut?
- 7 Strömmen väljer alltid den snabbaste vägen till jord, t.ex. vattenledningssystemet, värmesystemet, eller genom armeringen. Vilken nackdel kan finnas med detta?
- 8 Vad gör du när en elolycka inträffar?

Uppgift 2

Brandsäkerhet och rehabilitering

Besvara frågorna skriftligt.

Situationsbeskrivning till studiearbete 3, uppgift 2

Arbetsolycka - brand

På ett fritidshem skulle barnen få friterade bananer till mellanmål. Olja värmdes i en kastrull på spisen. Jan som satte på oljan fick telefon. När han kom tillbaka slog lågor ur kastrullen. Jan tog vatten och hällde över för att släcka elden. Det blev likt en explosion som kastade brinnande olja över honom.

- Vilka åtgärder ska du vidta när du upptäcker situationen och i vilken ordning?
- Hur kan man förebygga bränder?
- Vilket är arbetsgivarens ansvar i detta fall?
- Vad gäller angående rehabilitering om detta skulle vara aktuellt?

Du **redovisar skriftligt** uppgift 1 och 2 och skickar det till din distanslärare för återkoppling och bedömning.

Max 3 sidor dataskrivna text eller 5 sidor handskrivna text.

Du kan skicka per post eller e-post. Glöm inte att skriva namn på dina studiearbeten.

Fundera på

Vilka erfarenheter har du av hur regler och åtgärder för brand och elsäkerhet hanterats?

Nu har du kommit till slutet av kursen och jag hoppas att ditt arbete med kursinnehållet har varit stimulerande och givit dig ökad kunskap i arbetsmiljöfrågor.

Lycka till!

Litteratur- och källförteckning

Arbetsmiljöverket	Arbetsmiljölagen med kommentarer
Arbetsmiljöverket	Temaskrift Nr.1 Kriser och krishantering Nr.3 Våld i arbetslivet Nr.4 Organisation och ledarskap 1999
Arbetarskyddsämnden	Miljöbalken 1999
Arbetarskyddsämnden	Den mentala miljöns betydelse 2000
Arbetarskyddstyrelsen	Arbetsliv och hälsa 2000
Arbetarskyddstyrelsen	Stress och belastning i vård och omsorg 2000:8
Arbetarskyddsämnden	Ergonomi 1998
Arbetarskyddstyrelsen	Sakordsregister 2000
Arbetslivsinstitutet	Hot och våld i vård och omsorg 2000
Arbetslivsinstitutet	Hälsobefrämjande processer på arbetsplatsen 2000
Andersson, A	Arbetsmiljö och säkerhet Natur och kultur 2000
Bronsberg, B	Att vända stressen 2000
Forskningsämnden	Jäktad, pressad-utbränd 2000
Fredriksson, A & M	De elva sammansvurna 1997
Iseskog, T	Liv & arbete Norstedts juridik AB 2002
Liber utbildning	Våld och hot i människovårdande yrken 1998
Goleman, D	Känslans intelligens och arbetet 2000
Miller	Hjärnsläpp och psykbryt Prevent
Wennberg, B & S	Spelet kring självkänslan 1995

Rapporter och föreskrifter

AFS1980:14	Allmänna råd beträffande psykiska och sociala aspekter på arbetsmiljön
AFS 1982:3	Ensamarbete
AFS 1986:23	Skydd mot blodsmitta
AFS 1989:2	Riskavfall
AFS 1990:18	Omvårdnadsarbete i enskilt hem
AFS 1996:19	Minderåriga i arbetslivet
AFS 1997:1	Personalutrymmen
AFS 1993:2	Våld och hot i arbetsmiljön
AFS 1993:17	Kränkande särbehandling
AFS 1994:1	Arbetsanpassning och rehabilitering
AFS 1997:8	Medicinsk kontroll av nattarbete
AFS 1998:1	Belastningsergonomi
AFS 1998	Arbete vid bildskärm
AFS 1999:7	Första hjälpen och krisstöd
AFS 2000:42	Arbetsplatsens utformning
AFS 2001:1	Systematiskt miljöarbete

Tidskrifter

Tidningen Arbetarskydd från Arbetarskyddsnämnden
Tidningen Arbetsmiljö från Föreningen för Arbetarskydd
Perspektiv på arbetslivet, nyhetsbrev från Arbetlivsinstitutet

Arbetsmiljöverket ger ut broschyrer och informationsmaterial
se <http://www.av.se>

Arbetsmiljöverket ger också ut branchanpassade regelpaket för
t.ex. Vård och omsorg, Omvårdnadsarbete i enskilt hem, Individ-
och familjeomsorg m.m.

Internetadresser

Arbetsmiljöverket (AV)	http://www.av.se
Arbetslivsinstitutet	http://www.nivl.se
Prevent Arbetsmiljö i samverkan	http://www.prevent.se
Socialstyrelsen	http://www.sos.se
Folkhälsoinstitutet	http://www.fhi.se

Videofilm

De elva sammansvurna utgiven av Arbetsmiljöverket. (37 min.)
Filmen bygger på boken med samma namn av Ann och Marianne Fredriksson.

Filmen vill visa på faran med att släppa omedvetna och destruktiva krafter lösa i en grupp.

Filmen kan finnas på kommunens mediacentral. Hör med din utbildningsanordnare om den kan lånas hem.

Mål för kursen Arbetsmiljö och säkerhet (50 poäng)

Den formella målbeskrivningen för kursen Arbetsmiljö och säkerhet, 50 poäng, finns i Statens skolverks författningssamling för gymnasial utbildning, SKOLFS 2000.

Kursen skall ge kunskaper om lagar och bestämmelser om arbetsmiljö och säkerhet med inriktning mot valt verksamhetsområde. Kursen skall även ge förståelse för arbetsmiljöns betydelse för individ, företag och samhälle. Kursen skall ge kunskaper om hur man kan påverka sin egen och andras arbetsmiljö för att förhindra psykisk och fysisk ohälsa och hur man medverkar till att skapa goda arbetsförhållanden.

Efter avslutad kurs skall den studerande

- ha kunskap om hur sociala kontakter, samarbete, inflytande och personlig utveckling påverkar människors hälsa och arbetsförmåga
- ha kunskap om hur fysisk och psykisk arbetsmiljö och arbetsorganisation har betydelse för individ, företag och samhälle
- kunna vidta åtgärder vid olycksfall och förstå betydelsen av förebyggande åtgärder och rehabilitering
- kunna utföra vissa enkla elarbeten och kunna arbeta på ett ur elsäkerhet lämpligt sätt inom valt verksamhetsområde
- ha grundläggande kunskaper om brand och brandbekämpning
- känna till och kunna tillämpa lagar och bestämmelser om arbetsmiljö och säkerhet.